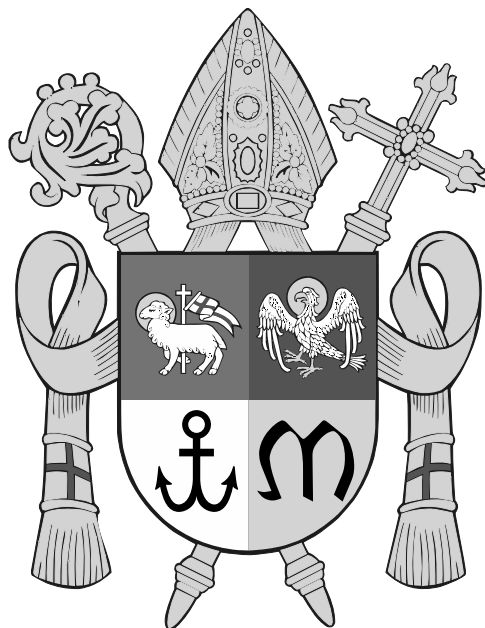

Nr 52

SIEWCA

Biuletyn Katechetyczny Diecezji Toruńskiej

Toruń 2023

„Siewca”

Biuletyn Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

Redaktor naczelny:

ks. dr Mariusz Wojnowski

Zastępca redaktora:

Beata Girzyńska

Kontakt z redakcją:

Kuria Diecezjalna Toruńska

ul. Łazienna 18, 87-100 Toruń,

tel. 56 6223530 lub kom. 508 777 082

www.katechizacja.diecezja-torun.pl

Wydawca:

Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

Skład komputerowy:

własny

SPIS TREŚCI

DANE URZĘDOWE	5
----------------------	----------

DZIAŁ URZĘDOWY

I. DIECEZJA TORUŃSKA	7
II. KOMUNIKATY WYDZIAŁU KATECHETYCZNEGO	10
III. KALENDARIUM 2022/2023	11
IV. WARSZTATY LABORATORIUM ŚW. JANA PAWŁA II	13

DZIAŁ FORMACYJNY

I. Formacja katechety według <i>Dyrektorium o katechizacji z 2020 r.</i> Beata Girzyńska – wicedyrektor Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej	15
II. Bł. Jan zŁobdowa (ok. 1215 – Ok. 1264): Franciszkanin, patron flisaków I żeglarzy Dk. prof. dr hab. Waldemar Rozynekowski – Wydział Nauk Historycznych UMK; wicedyrektor Wydziału Duszpasterskiego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej	19
III. Doradcy metodyczni z zakresu religii	28

DZIAŁ WSPÓLNOTOWY

I. Wyprawy krzyżowe – scenariusz lekcji Ks. Karol Wierzchowski – nauczyciel religii w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Wąbrzeźnie	29
II. Konkursy	33

DANE URZĘDOWE

Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej Toruńskiej:

1. ks. dr Mariusz Wojnowski – dyrektor
2. mgr Beata Girzyńska – wicedyrektor
3. Katarzyna Nowicka – sekretarz

Wizytatorzy diecezjalni:

1. dr hab. Beata Bilicka, prof. UMK (bilicka@umk.pl)
2. mgr Beata Girzyńska (girzynska@gmail.com)
3. ks. kan. dr Marian Wróblewski (wmarian@wp.pl)
4. ks. dr Andrzej Kowalski (ks.andrzej.kowalski@wp.pl)
5. ks. dr Mariusz Wojnowski (mariusz.wojnowski@wp.pl)

Wizytatorzy dekanalni:

1. Brodnica	ks. Damian Kuna
2. Bierzgłowo	ks. Andrzej Jankowski
3. Chełmno	ks. kan. Jacek Wyrowinski
4. Chełmża	ks. Marcin Nowicki
5. Działdowo	ks. Krzysztof Fidorowicz
6. Gołub	ks. Paweł Kubasik
7. Górzno	ks. Marian Kowalski
8. Grudziądz I	ks. Michał Dąbkowski
9. Grudziądz II	ks. kan. Krzysztof Dębiec
10. Jabłonowo Pomorskie	ks. Sławomir Sobierajski
11. Kowalewo Pomorskie	ks. Karol Schmidt
12. Kurzętnik	ks. Maciej Górka
13. Lidzbark	ks. Bogdan Kołodziejczyk
14. Lubawa	ks. Michał Napierała
15. Łasin	ks. kan. Wojciech Kalwig
16. Nowe Miasto Lubawskie	ks. Wojciech Osicki
17. Radzyń Chełmiński	ks. kan. Marek Wysiecki
18. Rybno	ks. kan. Sławomir Skonieczka
19. Toruń I	ks. dr Andrzej Kowalski
20. Toruń II	ks. dr Mariusz Wojnowski

21. Toruń III
22. Toruń IV
23. Unistaw
24. Wąbrzeźno

ks. kan. dr Marian Wróblewski
ks. Leszek Stefański
ks. Mariusz Malinowski
ks. Wojciech Jonik

DZIAŁ URZĘDOWY

I. DIECEZJA TORUŃSKA

1. Z dniem 9 stycznia 2023 r. bp Wiesław Śmigiel ustanowił diecezjalnych i dekanalnych wizytatorów katechetycznych na kolejne 5 lat:

diecezjalnych:

1. dr hab. Beatę Bilicką, prof. UMK
2. ks. kan. dr. Mariana Wróblewskiego
3. ks. dr. Andrzeja Kowalskiego
4. ks. dr. Mariusza Wojnowskiego

dekanalnych:

1. ks. Damiana Kunę	dekanat brodnicki
2. ks. Andrzeja Jankowskiego	dekanat bierzgłowski
3. ks. kan. Jacka Wyrowińskiego	dekanat chełmiński
4. ks. Marcina Nowickiego	dekanat chełmżyński
5. ks. Pawła Kubasika	dekanat golubski
6. ks. Mariana Kowalskiego	dekanat górzeński
7. ks. kan. Krzysztofa Dębca	dekanat grudziądzki II
8. ks. Sławomira Sobierajskiego	dekanat jabłonowski
9. ks. Karola Schmidta	dekanat kowalewski
10. ks. Macieja Górkę	dekanat kurzętnicki
11. ks. Bogdana Kołodziejczyka	dekanat lidzbarski
12. ks. Michała Napierałę	dekanat lubawski
13. ks. kan. Wojciecha Kalwiga	dekanat łański
14. ks. Wojciecha Osickiego	dekanat nowomiejski
15. ks. kan. Marka Wysieckiego	dekanat radzyński
16. ks. kan. Sławomira Skonieczkę	dekanat rybieński
17. ks. dr. Andrzeja Kowalskiego	dekanat toruński I
18. ks. dr. Mariusza Wojnowskiego	dekanat toruński II
19. ks. kan. dr. Mariana Wróblewskiego	dekanat toruński III
20. ks. Leszka Stefańskiego	dekanat toruński IV
21. ks. Mariusza Malinowskiego	dekanat unisławski
22. ks. Wojciecha Jonika	dekanat wąbrzeski

2. „Wierzę w Kościół Chrystusowy”. Rok Błogostawionych w Diecezji Toruńskiej

Wierzę w Kościół Chrystusowy – to hasło nowego roku duszpasterskiego 2022–2023 w Kościele w Polsce. W naszej diecezji chcemy przeżywać go w sposób szczególny, biorąc za wzór wiary, umiłowania Kościoła i realizacji swojego powołania bł. Marię Karłowską i bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego, którzy swoim życiem wyrazili pełnię wiary w Kościół.

Poniżej przedstawione są wydarzenia, którym patronować będą Błogostawieni. Zapraszamy do udziału w nich.

Kalendarium wydarzeń

- **23.02.2023 r.** – Zjazd seniorów ZHP, bazylika konkatedralna Trójcy Świętej w Chełmży, godz. 11.00.
- **23.02.2023 r.** – 78. rocznica śmierci bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego; msza św. o kanonizację, sanktuarium bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego w Toruniu, godz. 17.00.
- **3–5.03.2023 r.** – Rekolekcje dla Kobiet, sanktuarium bł. Marii Karłowskiej w Jabłonowie – Zamku.
- **18.03.2023 r.** – Diecezjalny Zjazd Liturgicznej Służby Ołtarza Diecezji Toruńskiej (w związku z rocznicą prymicji Błogostawionego), bazylika konkatedralna Świętej Trójcy w Chełmży, godz. 11.00.
- **24–26.03.2023 r.** – Rekolekcje ewangelizacyjne „Drogowskaz”, Wyższe Seminarium Duchowne im. bł. ks. Stefana W. Frelichowskiego w Toruniu.
- **20.05.2023 r.** – XVII Rajd Rowerowy Śladami bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego: Toruń – Chełmża – Olek.
- **3.06.2023 r.** – Festiwal Piosenki Harcerskiej i Religijnej ku czci bł. ks. Stefana W. Frelichowskiego, bazylika konkatedralna Świętej Trójcy w Chełmży.
- **3–4.06.2023 r.** – Wprowadzenie relikwii bł. ks. Stefana W. Frelichowskiego do Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie.
- **16.09.2023 r.** – Spotkanie młodzieży, sanktuarium bł. Marii Karłowskiej w Jabłonowie – Zamku.

Inne wydarzenia

- W bazylice konkatedralnej Trójcy Świętej w Chełmży stała wystawa o błogostawionym ks. Stefanie Wincentym Frelichowskim.
- Kustosze sanktuarium bł. ks. Stefana W. Frelichowskiego w Toruniu zaprasza wspólnoty, ruchy i stowarzyszenia oraz duszpasterstwa z okazji 110. rocznicy urodzin bł. ks. Stefana W. Frelichowskiego do nawiedzenia sanktuarium i sprawowania mszy św. dla wspólnot, ruchów, stowarzyszeń, duszpasterstw i grup parafialnych, zwłaszcza 23. każdego miesiąca. Zainteresowani są proszeni o kontakt z ks. prał. Wojciechem Niedźwieckim.
- Istnieje możliwość peregrynacji relikwii bł. ks. Stefana W. Frelichowskiego i bł. Marii Karłowskiej w parafiach diecezji (kontakt w celu uzgodnienia: ks. prał. Wojciech Niedźwiecki i s. Flawia Paciorek – Wikaria Generalna Zgromadzenia Sióstr Pasterek od Opatrzności Bożej, tel. 606 453 146).
- Zachęta do organizacji pielgrzymek „Śladami Błogostawionych” (np. Jabłonowo, Toruń, Chełmża i in.) dla grup parafialnych, a szczególnie dla dzieci pierwszokomunijnych i młodzieży bierzmowanej.
- Błogostawieni patronami pieszej pielgrzymki na Jasną Górę w 2023 r.
- Materiały poświęcone Błogostawionym w plikach pdf lub w doc można otrzymać od dk. prof. Waldemara Rozyńkowskiego, pisząc na adres: wr@umk.pl
- Zachęta do organizowania konkursów poświęconych Błogostawionym.

II. KOMUNIKATY WYDZIAŁU KATECHETYCZNEGO

1. Podstawowe **kierunki realizacji katechezy** w Diecezji Toruńskiej:

- Kształtowanie postaw i umacnianie wiary w żywą i prawdziwą obecność Chrystusa w Eucharystii.
- Kształtowanie wśród katechizowanych rozumienia Kościoła i obudzenie świadomości „bycia Kościołem”.
- Działania zmierzające do angażowania się katechizowanych w życie Kościoła parafialnego.

2. Indeksy dla przygotowujących się do przyjęcia sakramentu **bierzmowania** można zamawiać lub kupić w Wydziale Katechetycznym i Duszpasterskim.

3. Zaświadczenia o ukończeniu przygotowania bliższego do **małżeństwa i życia w rodzinie** dla absolwentów szkół ponadpodstawowych, którzy uczestniczyli w lekcjach religii, można pobrać ze strony internetowej Wydziału Katechetycznego (zakładka formularze katecheta).

III. KALENDARIUM 2022–2023

1. Wizytacje katechetyczne:

- wiosna, lato – dekanat grudziądzki I i II, łański
- w ciągu całego roku szkolnego – nowo zatrudnieni katecheci

Wizytowani katecheci (świeccy, zakonni i duchowni) wypełniają i przekazują dekanalnemu wizytatorowi lub przesyłają do Wydziału Katechetycznego dwa uzupełnione formularze: *Sprawozdanie katechetyczne na rok szkolny 2022–2023* oraz *Ankieta wizytacyjną*.

2. Pielgrzymka maturzystów do Częstochowy:

- 29 września

3. Spotkanie Diecezjalnej Rady Katechetycznej:

- 18 marca

4. Dekanalne dni skupienia:

Każdy katecheta ma obowiązek uczestniczenia w okresie Adwentu i Wielkiego Postu w dniu skupienia odbywającym się w dekanacie, w którym pracuje. Dzień i godzinę spotkania ustala dekanalny wizytator katechetyczny, który jest jego organizatorem.

Plan wielkopostnych dni skupienia dla katechetów – marzec 2023 r.

Dekanat	Miejsce	Data	Rozpoczęcie
Kurzętnik	kościół Lipinki	1 marca	16.30
Grudziądz	Grudziądz, parafia pw. ap. Piotra i Pawła	2 marca	17.00
Chełmża	Kietbasin	8 marca	16.30
Brodnica	Sumowo	22 marca	16.30
Kowalewo	Gronowo	30 marca	16.30

Plan dnia skupienia:

- o wskazanej godzinie adoracja Najświętszego Sakramentu z możliwością spowiedzi,
- msza święta,
- konferencja ks. dr Mariusza Wojnowskiego „Wierzyć w Kościół i Kościołowi” oraz Beaty Girzyńskiej „Dlaczego jestem katechetą? Formacja katechety”.

5. Rejonowe Spotkania Katechetyczne:

- * 26 sierpnia – Nowe Miasto Lubawskie
- * 27 sierpnia – Toruń
- * 28 sierpnia – Grudziądz

Spotkania rozpoczynają się Mszą Świętą o godz. 10.00. Po niej spotkanie formacyjno-informacyjne. Są to spotkania obowiązkowe, należy przyjechać na jedno z nich.

IV. WARSZTATY LABORATORIUM ŚW. JANA PAWŁA II

„Laboratorium św. Jana Pawła II” jest pracownią funkcjonującą na Wydziale Teologicznym UMK zrzeszającą pracowników naukowo-dydaktycznych działających na rzecz badania, rozwoju i popularyzacji dziedzictwa osoby i myśli św. Jana Pawła II w województwie kujawsko-pomorskim. Pracownia powstała w 2020 r. w ramach współpracy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Pracownicy „Laboratorium św. Jana Pawła II” zachęcają do korzystania z możliwości wzięcia udziału w **bezpłatnych warsztatach edukacyjnych i prelekcjach**. Są one skierowane do **uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych**. Warsztaty mogą być przeprowadzone zarówno w placówce oświatowej lub innej instytucji, jak i w siedzibie Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu.

Tematy warsztatów:

1. „Jan Paweł II a Camino de Santiago”
– warsztaty dla uczniów kl. 4–8 SP i kl. szkół ponadpodstawowych
2. „Świat według wartości”
– warsztaty dla uczniów: kl. 7–8 SP i kl. szkół ponadpodstawowych
3. „Jan Paweł II. Dlaczego warto go poznać?”
– warsztaty dla uczniów kl. 4–8 SP i kl. szkół ponadpodstawowych
4. „Zwierciadło Ewangelii – Całun Turyński”
– warsztaty dla uczniów: kl. 6–8 SP i kl. szkół ponadpodstawowych
5. „Nie lękajcie się miłości, która stawia wymagania – jak budować związek”
– warsztaty dla uczniów kl. szkół ponadpodstawowych

6. **„WyMEDIUJ to! Mediacja jako sposób rozwiązywania konfliktów”**
  - warsztaty dla uczniów kl. 3–8 i kl. szkół ponadpodstawowych
7. **„Creator Myśli – warsztaty z użyciem klocków Lego”**
  - warsztaty dla uczniów kl. 1–3
8. **„Tolerancja, różnorodność, tożsamość”**
  - warsztaty dla uczniów kl. 6–8 SP i kl. szkół ponadpodstawowych
9. **„Wolontariat – dlaczego warto?”**
  - warsztaty dla uczniów kl. 4–8 SP i kl. szkół ponadpodstawowych
10. **„Spiritual coaching”**
  - warsztaty dla uczniów kl. 7–8 SP i kl. szkół ponadpodstawowych
11. **„Dialogi małżeńskie i rodzinne”**
  - warsztaty dla uczniów kl. szkół ponadpodstawowych
12. **„Kreatywność wg JP II”**
  - warsztaty dla uczniów: kl. 6-8 SP i kl. szkół ponadpodstawowych
13. **„Jan Paweł II – papież praw człowieka”**
  - warsztaty dla uczniów kl. 8 SP i kl. szkół ponadpodstawowych
14. **„Lider – to znaczy kto? Przywództwo wg Jana Pawła II”**
  - warsztaty dla uczniów: kl. szkół ponadpodstawowych

Więcej informacji o warsztatach za stronie:
<https://jp2.umk.pl/warsztaty/>

DZIAŁ FORMACYJNY

Beata Girzyńska – wicedyrektor Wydziału Katechetycznego
Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

I. FORMACJA KATECHETY WEDŁUG *DYREKTORIUM O KATECHIZACJI Z 2020 R.*

Najnowsze *Dyrektorium o katechizacji* wydane przez Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji poświęca dużo miejsca katechecie i jego formacji. W zasadzie cały rozdział trzeci poświęcony jest tej tematyce. Katecheta przedstawiony zostaje jako chrześcijanin, który otrzymuje szczególne powołanie od Boga. To powołanie uzdalnia go do posługi przekazywania wiary. Katecheta staje się uczestnikiem misji Chrystusa, która polega na wprowadzeniu uczniów do synowskiej relacji z Bogiem Ojcem. Dlatego też katecheta jest:

- a. **Świadkiem wiary i strażnikiem pamięci o Bogu;** katecheta daje świadectwo życia, staje się znakiem dla innych. W wierze zawiera się pamięć o relacji Boga z ludźmi. Katecheta, uznając wobec Bożego miłosierdzia własną słabość, staje się znakiem nadziei dla braci.
- b. **Nauczycielem i mistagogiem, który objaśnia tajemnicę Boga;** katecheta przekazuje treści wiary, otwiera człowieka na prawdę.
- c. **Towarzyszem i wychowawcą** tych, którzy zostali mu przez Boga powierzeni. Katecheta to **ekspert w sztuce towarzyszenia**, posiada umiejętności wychowawcze, potrafi słuchać i wnikać w dynamikę dojrzewania człowieka, cierpliwie staje się towarzyszem podróży. Katecheta, będąc znawcą ludzkiej natury, zna radości, nadzieje i niepokoje, potrafi odnieść je do Jezusowej Ewangelii.

Katecheci mają być formowani do ewangelizacji we współczesnym świecie, konieczne jest zatem harmonijne łącenie dbałości o osoby i prawdy wiary, rozwój osobisty i wymiar wspólnotowy, troski o duchowość i zaangażowanie na rzecz wspólnego dobra. W formacji katechety kluczowe jest, aby w całym procesie formacji centralną rolę odgrywało doświadczenie duchowe w perspektywie

misyjnej. Katecheta powinien być formowany jako misjonarz, który zawsze potrafi zaczynać od nowa w oparciu o własne doświadczenie Boga, który go posyła, by podążał z braćmi. Ta duchowość misyjna rozumiana jako spotkanie z drugimi, zaangażowanie w świat, chroni przed zamknięciem w sobie, kryzysem tożsamości. Katecheta ma być formowany integralnie, aby być **równocześnie nauczycielem, wychowawcą i świadkiem**. Obowiązkiem kościoła jest również uczyć katechetów sztuki towarzyszenia drugiemu człowiekowi, zarówno proponując doświadczenie towarzyszenia, dzięki któremu sami mogą rozwijać się jako uczniowie, jak i umożliwiając im towarzyszenie braciom i zachęcając ich do tego. Taka postawa wymaga pełnej pokory gotowości na przyjmowanie trudnych zadań i mierzenie się z różnymi sytuacjami życiowymi, ze współczuciem, a zarazem w poszanowaniu wolności drugiego człowieka. **Katecheta powołany jest do bliskości, bezwarunkowej akceptacji i bezinteresowności, słuchania i wyjaśniania Pisma; nie wytycza z góry trasy, nie liczy na to, że zobaczywszy owoce, zatrzyma je**. W formacji należy pamiętać o spójności stylów formacyjnych, zarówno o formacji katechetycznej, jak i pedagogicznej. Dyrektorium o katechizacji zwraca uwagę na jeszcze jeden aspekt, mianowicie na formowanie postawy *docibilitas* i samokształcenie. Sukces w kształceniu uwarunkowany jest pewnymi postawami, które dobrze, jeśli katecheta w sobie wykształci. **Postawa *docibilitas*** to uległość wobec łaski, życia i ludzi, charakteryzuje się pogodnym i pozytywnym nastawieniem do rzeczywistości, dzięki czemu nabywa się umiejętności, jak się uczyć. Chodzi o to, by postrzegać siebie jako kogoś będącego zawsze w trakcie formacji i otwartego na nowość Ducha Świętego. I na koniec należy pamiętać o roli doświadczenia, ponieważ katecheta uczy się również poprzez działanie, korzystając z propozycji innych.

Formacja katechety powinna obejmować różne wymiary. Najgłębszy odnosi się do samego bycia katechetą. Formacja powinna pomagać katechecie w dojrzewaniu – jako osobie, jako wierzącemu i jako apostołowi. Formacja katechety powinna troszczyć się o odkrywanie i rozwijanie zdolności relacyjnej, oznaczającej gotowość do przeżywania relacji międzyludzkich i eklezjalnych po bratersku i spokojnie.

Ten wymiar nabiera dziś również znaczenia umiejętności „bycia z”, wiara zakłada wymiar relacyjny, ukazujemy wiarę jako wejście w relację z Bogiem, dlatego nieustannie katecheta musi uczyć się budowania relacji z uczniami, nie jest to łatwe zadanie, ale pamiętajmy, że nie liczymy tylko na siebie, ale otrzymujemy łaskę.

Katecheta to nie tylko specjalista z różnych dziedzin, ale przede wszystkim osoba, która doświadczyła Bożej miłości i tylko dlatego podejmuje się postugi głoszenia Królestwa. Świadomość własnych ograniczeń nie może zniechęcać katechety do przyjęcia wezwania do służby. Przeciwnie, może on na nie odpowiedzieć, opierając się na żywej relacji z Panem i na dążeniu do autentycznie chrześcijańskiego życia, a także szczerze oddając do dyspozycji wspólnoty „pięć chlebów i dwie ryby” swoich osobistych charyzmatów. Nasza niedoskonałość nie powinna stanowić wymówki.

W wymiarze „bycia” katecheta jest przygotowany do stawania się świadkiem wiary i strażnikiem pamięci o Bogu. Formacja pomaga katechecie postrzegać własną działalność katechetyczną jako sposobność do wzrostu w wymiarze ludzkim i chrześcijańskim. W oparciu o początkową dojrzałość ludzką katecheta powinien stale rozwijać równowagę uczuciową, krytycyzm, wewnętrzną spójność i wolność w relacjach, które wspierają i wzbogacają wiarę. Prawdziwa formacja karmi przede wszystkim duchowość samego katechety w taki sposób, aby jego działalność naprawdę wyływała ze świadectwa samego jego życia.

Katecheta sprawuje pewną funkcję wobec osób, którym towarzyszy w wierze i jest przez nie postrzegany jako ktoś mający autorytet. Konieczne jest sprawowanie tej funkcji w duchu najgłębszego szacunku dla sumienia i dla drugiej osoby. Musi nauczyć się szacunku dla świętej wolności drugiego, w żaden sposób jej nie naruszając i nie manipulując.

Katecheta jest nauczycielem wiary, jest odpowiedzialny za przekazywanie wiary Kościoła. W formacji należy uwzględnić pogłębienie wiedzy i studiowania przesłania chrześcijańskiego. Ten aspekt formacji jest ściśle związany z pragnieniem bliższego poznania tego, którego katecheta rozpoznał już w wierze jako swojego Pana. Przy-

swojenie treści wiary jako mądrości wiary następuje przede wszystkim w drodze zażyłości z Pismem Świętym oraz studiowania KKK, katechizmów kościołów partykularnych i dokumentów NUK.

Katecheta powinien nie tylko dochować wierności przestaniu wiary, ale także **poznawać konkretnego człowieka** i jego kontekst społeczno-kulturalny. Należy docenić cenny wkład nauk humanistycznych, w świetle zasad społecznej nauki Kościoła, i uwzględnić: psychologię, pedagogikę, socjologię i nauki o komunikacji społecznej. W wymiarze umiejętności działania katecheta **powinien rozwijać umiejętności wychowawcze i komunikacyjne**. Katecheta jest wychowawcą, który ułatwia dojrzewanie wiary. Katecheta powinien z szacunkiem ułatwiać doświadczenie wiary, w którym nie odgrywa głównej roli. Pedagogiczna formacja katechety ma na celu wypracowanie takich postaw, jak: wewnętrzna wolność i bezinteresowność, pozwalające być wiarygodnym świadkiem wiary; umiejętność przekazywania wiary i opowiadania o niej, tj. umiejętność życiowego przedstawienia historii zbawienia tak, by rozmówcy czuli się jej częścią; wykształcenie mentalności wychowawczej, która pociąga za sobą gotowość do budowania dojrzałych relacji z innymi i zdolność do prowadzenia grupy; spokojne układanie relacji wychowawczych w ich wymiarze uczuciowym tak, aby pozwolić innym na wyrażanie emocji; umiejętności opracowania drogi rozwijania wiary, polegającej na uwzględnieniu technik i narzędzi.

Proces wychowawczy wymaga cierpliwości i oddania. Dobrze jeśli katecheta wykształci w sobie gotowość do bycia wychowywanym. Rolą katechety jako wychowawcy jest również pośredniczenie w stawianiu się częścią wspólnoty. Katecheta realizuje proces wychowawczy nie indywidualnie, ale wspólnotowo. Dlatego powinien konfrontować się z innymi osobami zaangażowanymi w duszpasterstwo.

W diecezji toruńskiej, w ramach stałej formacji, katecheta jest zobowiązany do uczestnictwa w rekolekcjach organizowanych przez Wydział Katechetyczny raz na dwa lata, oprócz tego powinien uczestniczyć w adwentowym i wielkopostnym dniu skupienia w swoim dekanacie (*Instrukcja o stałej formacji katechetów*, w: *Pierwszy Synod Biskupi Diecezji Toruńskiej*, Toruń 2011).

Dk. prof. dr hab. Waldemar Rozynekowski – Wydział Nauk Historycznych UMK; wicedyrektor Wydziału Duszpasterskiego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

II. BŁ. JAN Z ŁOBDOWA (OK. 1215 – OK. 1264): FRANCISZKANIN, PATRON FLISAKÓW I ŻEGLARZY

Zarys biogramu

Ze względu na brak średniowiecznych źródeł nie znamy wielu szczegółowych faktów z życia Jana z Łobdowa. Najwięcej informacji o nim czerpiemy ze źródeł hagiograficznych oraz z tradycji, które chronologicznie pochodzą przede wszystkim z XVII wieku. Trudno jest chociażby ustalić dokładny rok jego urodzin. Najczęściej przyjmuje się, że przyszedł na świat na początku XIII wieku, być może około 1215 r.

Nie można wykluczyć, że Jan pochodził z miejscowości Łobdowo, położonej w ziemi chełmińskiej. Obecnie miejscowość ta leży w granicach województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie wąbrzeskim, w gminie Dębowa Łąka. Pod względem kościelnym od 1243 r. znajdowała się ona w granicach diecezji chełmińskiej, a od 1992 r. w granicach diecezji toruńskiej. Za pochodzeniem Jana z miejscowości Łobdowo przemawia nadawany mu przydomek „z Łobdowa” lub „Łobdowczyk” (w źródłach: *Lobedau*, *Lobedanus*, *Lobedancus*, *Loberdancus*, *Lobedavus*). Odwołanie osób do miejsca ich pochodzenia (urodzenia) to często spotykana rzeczywistość, szczególnie dla okresu średniowiecza.

W odniesieniu do franciszkanina używa się czasami określenia, że pochodził „z Torunia” – bł. Jan z Torunia. Tak pisze o nim przede wszystkim w XVII wieku jezuita o. Fryderyk Szembek (1575–1644), główny biograf zakonnika, do którego odwołamy się jeszcze w dalszej części tekstu. Przypuszczenie to nie przyjęło się jednak powszechnie w literaturze poświęconej franciszkaninowi. Nie oznacza to jednak, że przyszły błogostawiony nie był związany z Toruniem.

Pewne jest to, że Jan Łobdowczyk wstąpił do zakonu braci mniejszych, czyli do franciszkanów. Z dużym prawdopodobieństwem

życie zakonne rozpoczął, przekraczając próg klasztoru w Toruniu. Jeżeli tak rzeczywiście było, to należał on do grona pierwszych franciszkanów domu zakonnego założonego w 1239 r. w Starym Mieście Toruniu. Jednocześnie zakonnik wpisał się w początki miasta, które w obecnym miejscu zaczęło powstawać ok. 1236 r. Nie wiemy jak długo o. Jan przebywał w toruńskiej wspólnotcie. Możemy jednak założyć, że to tu przeszedł wszystkie etapy formacji zakonnej, zapewne, będąc w tej wspólnotcie, przyjął święcenia prezbiteratu oraz zaczął pełnić różne postugi, np. był kaznodzieją. Po kilku lub kilkunastu latach został przeniesiony do klasztoru w Chełmnie. Fundacja franciszkanów w tym mieście miała miejsce prawdopodobnie w 1257 r. Tak więc o. Jan i w domu zakonnym w Chełmnie należał do grona pierwszych franciszkanów organizujących życie nowej wspólnoty zakonnej.

Przyjmuje się, że o. Jan pełnił we wspólnotcie chełmińskiej funkcje lektora teologii. W niektórych opracowaniach można spotkać informacje, że był nawet doktorem teologii. Wniosek taki wysuwa się na podstawie źródeł ikonograficznych, które przedstawiają go w birecie doktorskim. Wydaje się jednak wątpliwe i mało prawdopodobne, aby odbył on studia na uniwersytecie. Nie możemy jednak wykluczyć, że wewnątrz wspólnoty zakonnej pełnił on funkcje lektora teologii.

Nowożytna tradycja podaje, że o. Jan był spowiednikiem oraz kierownikiem duchowym bł. Juty z Chełmży (zwanej także: bł. Jutą z Sangerhausen oraz bł. Jutą z Bielczyn). Wydaje się, że możemy przyjąć prawdziwość istnienia duchowych relacji między franciszkaninem a pustelnicą z Bielczyn. I mogło to dotyczyć zarówno okresu, kiedy o. Jan przebywał w klasztorze toruńskim, jak i następnie chełmińskim. Toruń oraz Chełmno leżą stosunkowo blisko Chełmży czy Bielczyn, a więc odległość nie stanowiła przeszkody w podtrzymywaniu duchowych relacji późniejszych błogostawionych.

Nowożytna tradycja przedstawia o. Jana jako gorliwego zakonnika, poświęcającego dużo czasu modlitwie. Franciszkanin miał się odznaczać szczególnym nabożeństwem do Matki Bożej oraz Dzieciątka Jezus. Chrystus miał mu się ukazywać w postaci ogrodnika, tak jak widziała go Maria Magdalena, czy też w postaci pielgrzyma, tak jak widzieli go uczniowie w drodze do Emaus. Najczęściej jednak

miał mieć widzenia Matki Bożej, która karmiła Dzieciątka Jezus. Już za jego życia, za przyczyną modlitw franciszkanina, miały się dokonywać nadzwyczajne wydarzenia i cuda.

Wiemy, że o. Jan z Łobdowa zmarł w klasztorze franciszkanów w Chełmnie. Nie znamy dokładnej daty jego śmierci; wskazuje się 21 czerwca lub 9 października 1264 lub 1271 r. W tekstach poświęconych zakonnikowi najczęściej podawany jest rok 1264. Ojciec Jan został pochowany w chełmińskiej świątyni klasztornej, której patronują św. Jakub Większy oraz św. Mikołaj.

Rozwój kultu

Trudno odtworzyć początki rozwijającego się kultu Jana z Łobdowa. Sięgają one średniowiecza, być może nawet już końca XIII wieku. Pamięć o zakonniku podtrzymywali przede wszystkim franciszkanie, w tym szczególnie zakonnicy wspólnoty chełmińskiej. Przypomnijmy, że klasztor chełmiński funkcjonował do jego kasaty dokonanej przez władze pruskie w 1806 r. W wykazie świątobliwych franciszkanów, który powstał w środowisku franciszkańskim w XV wieku, czytamy: „w Prusach brat Jan Łobdowczyk, lektor chełmiński, jaśnieje licznymi cudami po śmierci”.

Trudnym okresem dla rozwoju kultu zakonnika był na pewno XVI wiek. Na skutek rozwoju reformacji kurczył się konwent franciszkanów chełmińskich. W końcu 1539 r. nie było w klasztorze już żadnego zakonnika. Kościół i klasztor nie były użytkowane przez franciszkanów przez ponad 40 lat. Podczas tego okresu doszło do profanacji krypt zakonnych. Rozbito między innymi trumnę ze szczątkami o. Jana Łobdowczyka. Franciszkanie pojawili się w Chełmnie ponownie około 1582 r. Ponieważ pochodzili oni z prowincji polskiej, dlatego prawdopodobnie początkowo niewiele wiedzieli o świątobliwym zakonniku o. Janie, który żył w odległym XIII wieku.

Sytuacja zaczęła się diametralnie zmieniać dopiero od początku XVII wieku. Przełomowe znaczenie w przywracaniu pamięci o zakonniku oraz w utrwalaniu jego kultu miał jezuita o. Fryderyk Szembek (1575–1644). Przypomnijmy, że studiował on w Akademii Krakowskiej oraz w Rzymie, pełnił różne funkcje w zakonie, między innymi: w latach 1626–1627 był rektorem kościoła pw. św. Piotra w Krakowie,

w latach 1627–1633 opiekunem kongregacji studenckiej w Krakowie, a w latach 1634–1644 opiekunem kongregacji studenckiej w Toruniu. On to, być może za wskazaniem króla Zygmunta III, który w 1627 r. przebywał w obozie pod Tczewem, zajął się zbieraniem materiałów dotyczących życia świętych ziemi chełmińskiej oraz Pomorza, czyli z obszaru Prus Królewskich: bł. Juty z Chełmży, bł. Doroty z Mątów oraz bł. o. Jana Łobdowczyka. Podkanclerzy koronny biskup Jakub Zadzik nakazał 25 września 1627 r. otworzenie grobu o. Jana

Przywołany jezuita jest autorem dwóch ważnych prac. W pierwszej: *Pomoc z Nieba na uspokojenie Prus z dawna Polakom od Pana Boga nagotowana. To jest SS. Patronowie Kraiow Pruskich, wojną terazniejszą utrapionych, y zycia ich świątobliwego krótkie opisanie*, wydaną w Toruniu w 1627 r., spotykamy żywot bł. o. Jana Łobdowczyka obok żywotów bł. Juty z Chełmży oraz bł. Doroty z Mątów. Drugi jego utwór hagiograficzny został poświęcony wyłącznie franciszkaninowi: *Światło. W ciemnościach Błędów y Utrapienia, Przykładem zycia, Nauką Starożytną y Pomocą Modlitwą, Potrzebującym Swieczące na Prusach. Błogosławiony Jan Lobedaw Thorunianin. Zakonnik Franciszka Świętego, Kapłan Jeden Zdawnych SS. Patronow Kraiow Pruskich. S. Jutty de Sangerhausen niegdy Spowiednik, Zeglarzow i Ludzi Innych Wodą się Bawiących Pomocnik Osobliwy. W Chełmnie Mieście Biskupim w Prusiech u Braci Swey Zakonney odpoczywający Cudami Sławny...*, wydany w Toruniu ok. 1638 r. Obydwa dzieła o. F. Szembeka przyczyniły się znacząco do rozwoju kultu bł. o. Jana, a także stały się podstawą powstania szeregu tekstów poświęconych zakonnikowi.

Owocem wspomnianego wyżej wydarzenia otwarcia grobu o. Jana oraz przywołanych publikacji było nie tylko ożywienie pamięci o zakonniku w środowisku samych franciszkanów, ale szerzej pośród wiernych, szczególnie diecezji chełmińskiej. Do rozwoju kultu franciszkanina przyczynił się bardzo wydatnie biskup chełmiński i pomezkański Jan Lipski (1589–1641), dodajmy od 1639 r. arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski. On to wydał 31 października 1638 r. dekret zezwalający na publiczny kult o. Jana Łobdowczyka.

Od tego roku corocznie, 9 października, a więc w najczęściej przyjmowanym dniu śmierci zakonnika, miano sprawować mszę św. wotywną o Trójcy Świętej. W ten sposób chciano nie tylko uczcić

o. Jana, ale także wyraźnie ożywić starania o wyniesienie na ołtarze franciszkanina. Biskup J. Lipski ufundował w 1639 r. dla kościoła franciszkanów w Chełmnie ołtarz ku czci o. Jana wraz obrazem przedstawiającym zakonnika. Autorem wizerunku miał być Jan Hak z Chojnic. Obraz został przyozdobiony herbem biskupim oraz napisami: *D. Joanni Thorun. Minoritae praesulis optimi Joannis Lipski pietate in honoribus restaurandis redivivo S.P.Q.C. suo tutelari antiquo gratulatur; D. Joanni Prutheno ordinis Minorum antiquos honores a perfidis profanatos pie restituens Jhannes Lipski Culmensis et Pomesaniae antistes eius patricinio se suasque oves indignus supplex comendat.*

Przy wymienionym ołtarzu pierwszą mszę św. wotywną o Trójcy Świętej ku czci o. Jana odprawił 9 października 1639 r. nie kto inny, jak sam biskup chełmiński Jan Lipski. Na cześć franciszkanina powstał wówczas także specjalny hymn, oto jego fragment:

„Ozdobo znaczna kraju chełmińskiego
 Perła kosztowna miasta toruńskiego
 [...]
 Cne Chełmno nauką i życiem Twym wstawił
 Boj Twój skończywszy ciałoś tam zostawił
 Do twego grobu lud wszystek się spieszył
 Bo luby słynąc wieluś w smutkach cieszył
 Tegosz i czasów naszych nie przestawał
 Prosim, lecz zwykłej pomocy dodawał
 Twoim Chełmianom i wszem Prusom z niemi
 Którzy się szczycą zasługami twemi”.

Trzeba jednak wyraźnie zauważyć, że poczynania biskupa chełmińskiego Jana Lipskiego nie zakończyły się formalnym aktem beatyfikacji o. Jana Łobdowczyka. Świadczą o tym chociażby podejmowane w przyszłości kroki zmierzające do wyniesienia zakonnika na ołtarze.

10 lutego 1688 r. miało miejsce kolejne uczczenie doczesnych szczątków o. Jana. Gwardian o. Antonii Łuczyński przeniósł je do grobowca umieszczonego w ścianie obok wielkiego ołtarza. Miejsce zabezpieczono kratą o trzech zamkach, a klucze do nich były prze-

trzymywane w skarbcu kościelnym oraz w ratuszu. Kolejne starania o wyniesienie o. Jana na ołtarze podjął biskup chełmiński Wojciech Stanisław Leski (1702–1758). W 1751 r. nakazał on wystawić na widok publiczny doczesne szczątki zakonnika oraz zadbać o wpisanie do ksiąg znajdujących się w konwencie informacji o uzdrowieniach oraz łaskach otrzymanych za jego przyczyną. W 1755 r., z myślą właśnie o beatyfikacji zakonnika, biskup dokonał kanonicznego rozpoznania (rewizji) relikwii. Kolejne działania zmierzające do beatyfikacji podjął w latach 1771–1780 prokurator zakonu franciszkanów do spraw beatyfikacyjnych o. Pankracy Kalitowicz. Niestety, nie zostały one doprowadzone do końca.

Przywołana powyżej historia starań o wyniesienie o. Jana na ołtarze jest bardzo zawiła, a jednocześnie obfitująca w różne wydarzenia. Trzeba odnotować przede wszystkim starania oraz decyzje biskupów chełmińskich potwierdzające kult zakonnika. Wydaje się, że to one w znacznym stopniu zaowocowały powszechnym przekonaniem, że franciszkanin został już ogłoszony błogostawionym.

Na pewno wpływ na ograniczenie pamięci o zakonniku, a także rozwijającego się w XVII i XVIII wieku jego kultu, miała sytuacja polityczna w Polsce. Od 1772 r. ziemia chełmińska, a więc i Chełmno, znalazła się pod zaborem pruskim. Władze pruskie prowadziły wyraźną politykę antyzakonną, czego jednoznacznym przejawem były systematyczne kasaty poszczególnych domów zakonnych. Jak już wspomniano, w 1806 r. kasacie uległ klasztor franciszkanów w Chełmnie.

Kiedy w 1880 r. ks. Jakub Fankidejski opisywał miejsca słynące kultem religijnym w diecezji chełmińskiej o adoracji bł. o. Jana Łobdowczyka w Chełmnie napisał tak: „Tak więc trwała nowa ta cześć błog. Jana z Lobedaw aż do naszych czasów. Dopiero kiedy za Rządów pruskich klasztor OO. Franciszkanów został zamknięty, a piękny ich kościół przez wiele lat niszczał, w zupełne teraz popadła zapomnienie. Czy w czasie tego zaniedbania kościoła święte szczątki błog. Jana przeniesiono wraz z kilku innymi trumnami do fary, nie mogliśmy się dowiedzieć. Obecnie odprawia się w kościele pofranciszkańskim nabożeństwo gimnazjalne, ale o błog. Janie nikt nie wie. Nawet imię tego Świętego, jako się zdaje, zupełnie jest zapomniane w Chełmnie”.

Od XIX wieku, do dzisiaj, pamięć o bł. Janie pielęgnowana jest w miejscu pochodzenia franciszkanina, czyli w parafii w Łobdowie. Prymas Stefan Wyszyński nadał parafii przywilej odpustu, który jest obchodzony 9 października lub w jednym z siedmiu następnych dni. W świątyni parafialnej znajdują się relikwie błogostawionego oraz ołtarz, w którym znajduje się jego wizerunek.

Ostatnie przeniesienie doczesnych szczątków Jana Łobdowczyka miało miejsce 1 maja 1948 r. Umieszczono je w ołtarzu św. Wincentego a Paulo w kościele św. Janów w kompleksie klasztornym Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo.

Starania św. Maksymiliana Kolbego

Wiemy, że czcicielem franciszkanina był o. Maksymilian Maria Kolbe, który zabiegał o ożywienie pamięci i kultu, a także czynił starania o podjęcie kroków zmierzających do kanonizacji współbrata żyjącego w XIII wieku. W liście do prowincjała o. Alojzego Karwackiego napisanym w Nieszawie 16 sierpnia 1921 r. czytamy: „W myśl listu N[ajprzewielebniejszego] O. Prowincjała z 12 VII byłem w Toruniu w sprawie Sługi Bożego Jana Łobdowczyka i przekonałem się, iż jest on tam tak zapomniany, że ani proboszcz pofranciszkańskiego kościoła, ani zakonnice, ani inny proboszcz (naprzeciw zakonnic) nic o nim powiedzieć nie mogli. Ten ostatni radził zwrócić się do sekretarza biblioteki Towarzystwa Naukowego, którego jednak nie zastaliśmy (towarzyszył mi o. Alfons) w domu, a okoliczności nie pozwoliły nam na dalsze poszukiwania”.

Wiemy, że o. Maksymilian udał się do Torunia w poniedziałek 8 sierpnia 1921 r. W dawnym kościele franciszkańskim (świątynia Mariacka) odprawił nawet mszę św. Odnotował to w prowadzonym pamiętniku: „W niedzielę 7 [sierpnia] suma prymicyjna w naszym nieszawskim kościółku. Nazajutrz Msza św. w pofranciszkańskim kościele w Toruniu, gdzie udaliśmy się, aby zbadać sprawę S[ługi] B[ożego] Jana Łobdowczyka”.

Ojciec Maksymilian Kolbe dopytywał o bł. Jana biskupa chełmińskiego Stanisława Wojciecha Okoniewskiego. W liście do prowincjała o. Kornela Czupryka napisanym w Rzymie 15 maja 1933 r. czytamy tak: „Wczoraj był u nas na obiedzie ks. biskup Okoniewski z Pelplina

i oświadczył, że pragnie poruszyć sprawę kanonizacji (nie wiem, czy już beatyfikowany) naszego O. Jana Łobdowczyka (właściwie z Łobdowa?). Zapraszał mnie do Pelplina. Obiecałem przyjechać”.

Wiemy, z kolejnych listów o. Maksymiliana, że ostatecznie nie udał się do Pelplina. Zabiegał jednak o to, aby jego współbracia nie zapomnieli o o. Janie z Łobdowa. Będąc już w Japonii, w Nagasaki, napisał 31 października 1933 r. dwa listy. Pierwszy skierował do biskupa chełmińskiego Stanisława Wojciecha Okoniewskiego. Czytamy w nim: „Bardzo przepraszam, że pomimo obietnicy danej w Rzymie, nie pokazałem się w Pelplinie. Ale cóż, kiedy zdrowie zawiodło. Jeżdżąc z odczytami tęgom się przeziębiliśmy i musiałem odpokutować. Co do spraw „beatificandorum” został obecnie w naszej prowincji wyznaczony o. Jerzy Wierdak, magister nowicjuszy w Niepokalanowie. Napiszę więc jemu o całej sprawie B[eat]i Ioannis z Łobdowa i o życzliwości Jego Ekscelencji dla tej sprawy”.

W liście skierowanym przez o. Maksymiliana do o. Jerzego Wierdaka czytamy: „Drogi Ojczy. Przesyłam kopię listu do Ks. Biskupa Okoniewskiego w Pelplinie, który pragnie doprowadzić do kanonizacji bł. Jana z Łobdowa, naszego współbrata (ojca) w Zakonie z roku 1264, by mieć w nim Patrona diecezji. Ks. Biskup gotów jest także ponieść koszty związane z tą sprawą. – Mówił mi o tej sprawie w Rzymie i zapraszał do siebie. O tym Słudze Bożym (piszą „B”, może „Beatus”) jest wzmianka we włoskim »Manuale dei Vovizi e profesi« (na składzie w Kurii w Rzymie) str. 206 pod [nr] 52. Byłem swego czasu w tej sprawie w Toruniu. Proszę się *ex officio* tym zainteresować”.

Ikonografia

W ikonografii bł. o. Jan Łobdowczyk przedstawiany jest w habicie franciszkańskim, przede wszystkim z płonąca świecą (pochodnią) w ręku, czasami także z księgą. Takie wizerunki obecnie można oglądać w: kościele franciszkanów w Łagiewnikach pod Łodzią oraz w Muzeum Ziemi Chełmińskiej w Chełmnie – obydwie pochodzą z XVIII wieku. W kościele parafialnym w Łobdowie znajduje się obraz przedstawiający bł. o. Jana pochodzący z lat pięćdziesiątych XX wieku oraz nowa chorągiew z jego wizerunkiem. Współczesne witraże z przedstawieniem błogosławionego znajdują się w: konkatedrze

w Chełmży, kaplicy klasztoru franciszkanów w Koszalinie oraz w kościele w Rybnie w diecezji toruńskiej.

Patron flisaków i żeglarzy

Łbogostawiony Jan z Łobdowa jest orędownikiem flisaków i żeglarzy. Ślady obecności takiego patronatu znamy od XVII wieku. W poszukiwaniu genezy związku o. Jana z wodą odwołajmy się do położenia Chełmna i Torunia. Obydwa miasta, czyli główne miejsca związane z życiem oraz pamięcią o zakonniku, położone są nad rzeką Wisłą. I to ona przez wieki była ważnym punktem odniesienia dla obydwu miejscowości, w tym była źródłem utrzymania różnych grup zawodowych, np. flisaków.

Na początku XVII wieku miało mieć miejsce pewne wydarzenie, które przyczyniło się do rozwoju kultu franciszkanina w środowisku flisaków. Pewnego razu do Chełmna mieli przybyć flisacy, którzy twierdzili, że podczas burzy ukazał się im o. Jan Łobdowczyk i polecił odbyć pielgrzymkę do swego grobu. Co ciekawe, mieli oni być protestantami.

Od XVII wieku franciszkanin o. Jan jawił się coraz większej grupie osób jako niebiański orędownik, który prowadzi bezpiecznie do portu. Stąd też na wizerunkach zaczyna być przedstawiany na tle wzburzonych fal, z płonącą pochodnią w ręku oraz w towarzystwie flisaków (żeglarzy). Kiedy w 1987 r. ks. Jerzy Mrówczyński wydawał książkę zatytułowaną *Polscy kandydaci do chwały ołtarzy*, fragment, który poświęcił osobie Jana Łobdowczyka, opatrzył tytułem *Patron żeglarzy*.

Pamięć o bł. o. Janie nie zatoczyła wielkich kręgów, jednak możemy zauważyć, że jest ona nadal podtrzymywana pośród osób związanych z wodą. Przywołajmy dwa fakty. Pierwszy związany jest z tym, że istniejący w Chełmnie Klub Turystów Wodnych 20 czerwca 1992 r. otrzymał jako patrona właśnie postać bł. Jana z Łobdowa. Drugi związany jest z wydarzeniami, które miały miejsce 24 czerwca 2015 r. w Toruniu. Mianowicie tego dnia relikwie franciszkanina zostały uroczystie wprowadzone do katedry św. Janów w Toruniu. Dodajmy, że była to inicjatywa środowiska toruńskich żeglarzy. Na pamiątkę tego wydarzenia w świątyni katedralnej zawieszono obraz przedstawiający bł. o. Jana, autorstwa Ewy Miki.

III. DORADCY METODYCZNI Z ZAKRESU RELIGII

- Grudziądz, Ośrodek Doskonalenia i Doradztwa Zawodowego Nauczycieli, ul. Legionów 2 (www.odn-grudziadz.ehost.pl)
mgr lic. Aleksandra Mikołajek – dyżur podany na stronie ośrodka
kontakt: amikolajek@odn-grudziadz.edu.pl, tel. 609 882 773
- Toruń, Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli, ul. Plac Świętej Katarzyny 8 (www.metodycy.torun.pl)
mgr Gabriela Rumińska (przedszkola i szkoły podstawowe) – dyżur podany na stronie ośrodka, kontakt: m.religia2@metodycy.torun.pl, tel. 692 355 535

mgr Danuta Włoczewska (szkoły ponadpodstawowe) – dyżur
mgr Danuta Włoczewska (szkoły ponadpodstawowe) – dyżur podany na stronie ośrodka, kontakt: m.religia@metodycy.torun.pl, tel. 696 054 506
- Działdowo, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Nidzicy
ks. mgr Andrzej Midura, kontakt: poradnianidzica@op.pl, tel. 89 625 31 39

Zachęcamy do zapoznania się z ofertą zaprezentowaną przez metodyków nauczania religii (polecamy szczególnej uwadze katechetom stażystom, kontraktowym oraz ubiegającym się o kolejny awans zawodowy nauczyciela).

DZIAŁ WSPÓLNOTOWY

Ks. Karol Wierzchowski – nauczyciel religii w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Wąbrzeźnie

I. WYPRAWY KRZYŻOWE – SCENARIUSZ LEKCJI

Etap edukacyjny i klasa:

- szkoła ponadpodstawowa – klasa I

Czas trwania zajęć:

- 45 minut

Cel ogólny zajęć:

- Ukazanie wypraw krzyżowych jako wyrazu gotowości poświęcenia życia dla Chrystusa. Kształtowanie odwagi do obrony wartości.

Cele szczegółowe zajęć:

- Uczeń potrafi zdefiniować pojęcia: krucjata, wojna sprawiedliwa.
- Uczeń potrafi wymienić przyczyny wypraw krzyżowych.
- Uczeń potrafi krótko omówić najważniejsze (pozytywne i negatywne) skutki wypraw krzyżowych.
- Uczeń potrafi wyjaśnić, że krucjaty były jednocześnie wyprawami wojennymi i pielgrzymkami, które charakteryzował szczególny rytuał i status prawny.

Metody i formy pracy:

- projekcja filmu, prezentacja slajdu, wykład, ranking i hierarchia wartości

Środki dydaktyczne:

- film *Kiedyś wiedzieliśmy, jak odpowiadać na ataki islamu* (YouTube), prezentacja multimedialna *Skutki wypraw krzyżowych*, chmura skojarzeń *Co jest dla mnie świętością, o którą warto walczyć?* (Mentimeter), e-podręczniki *Czas krucjat*

Wymagania w zakresie technologii:

komputer z podłączeniem do Internetu, głośniki, rzutnik multimedialny, ekran do wyświetlenia filmu i prezentacji

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Aktywność 1

Temat:

- Kontekst historyczny i przyczyny krucjat

Czas trwania:

- 5 minut

Opis aktywności:

- Nauczyciel, korzystając z platformy epodreczniki.pl, wyświetla uczniom filmik wprowadzający w tematykę lekcji, a następnie opowiada, na podstawie map, jak zmieniała się sytuacja chrześcijan w Ziemi Świętej od VII do XI wieku:

<https://moje.epodreczniki.pl/dolacz/404210>

Aktywność 2

Temat:

- Krótki wykład o historii krucjat

Czas trwania:

- 10 minut

Opis aktywności:

- Nauczyciel opowiada uczniom historię krucjat w oparciu o oś czasu i mapę wyświetloną z platformy epodreczniki.pl:

<https://moje.epodreczniki.pl/dolacz/892982>

Następnie, korzystając z platformy epodreczniki.pl, omawia warunki wojny sprawiedliwej i odnosi je do wypraw krzyżowych. Tłumaczy również, że krucjaty były jednocześnie pielgrzymkami – stanowiły akt pobożności i z zasady nie służyły do realizacji celów politycznych żadnego państwa:

<https://moje.epodreczniki.pl/dolacz/702504>

Aktywność 3

Temat:

Skutki wypraw krzyżowych

Czas trwania:

12 minut

Opis aktywności:

- Nauczyciel wyświetla i krótko komentuje film: *Kiedyś wiedzieliśmy, jak odpowiadać na ataki islamu*, <https://youtu.be/VBpV6ouuGNs>, a następnie omawia slajd *Skutki wypraw krzyżowych*.

Najważniejsze skutki wypraw krzyżowych	
pozytywne	negatywne
<ul style="list-style-type: none"> ✓ odzyskanie podbitych przez muzułmanów terenów cesarstwa bizantyjskiego, ✓ poczucie jedności Kościoła rzymskiego i kręgu kultury zachodniej, ✓ pielgrzymowania do chrześcijańskich miejsc kultu, ✓ ożywienie religijności i wzbogacenie jej formy (pielgrzymki, odpusty, kult relikwii przywożonych z Ziemi Świętej i Konstantynopola), ✓ powstanie zakonów rycerskich: joannitów, templariuszy, krzyżaków, ✓ rozwój kultury rycerskiej, ✓ ukształtowanie ideału rycerza chrześcijańskiego jako obrońcy wiary 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ osłabienie cesarstwa bizantyjskiego, ✓ osłabienie wschodniego chrześcijaństwa wraz z jego bogatą kulturą, ✓ pogorszenie stosunków z wyznawcami prawosławia, ✓ nasilenie się wrogości wobec innowierców, ✓ śmierć tysięcy ludzi, ✓ nieodwracalne zniszczenie wielu dzieł sztuki, architektury itp., ✓ nietrwałość zdobyczy krzyżowców...

Aktywność 4

Temat:

- Interioryzacja zdobytej wiedzy – święte miejsca w moim życiu

Czas trwania:

- 7 minut

Opis aktywności:

- Nauczyciel, przy pomocy platformy Mentimeter, proponuje uczniom stworzenie chmury odpowiedzi na pytanie: Co jest dla mnie świętością, o którą warto walczyć?

<https://www.mentimeter.com/s/36f36decf75445194482c4f1c04f591d/96e46182ccf7>

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi formułuje konkluzję lekcji: Warto, tak jak krzyżowcy, bronić wartości, które są dla nas ważne, nawet kosztem wielkiego poświęcenia.

Licencja:

- CC BY-NC-SA 4.0 - Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe.

II. KONKURSY

XXVII OGÓLNOPOLSKI KONKURS WIEDZY BIBLIJNEJ

Zakres tematyczny XXVII Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Biblijnej obejmuje Księgę Powtórzonego Prawa oraz List do Hebrajczyków wraz z wprowadzeniami, przypisami i komentarzami oraz słownikiem pojęć.

Lektura Księgi Powtórzonego Prawa oraz Listu do Hebrajczyków ukaże uczestnikom konkursu wartość słowa Bożego w pogłębianiu wiary. Lektura ta pozwoli w nowym blasku dostrzec testamentalne mowy Mojżesza, które znajdują swoje wypełnienie w tajemnicy paschalnej Jezusa Chrystusa. Aktualizacja tej lektury przyczyni się do pogłębienia życia duchowego i zachęci młodych ludzi do realizacji Bożych zamysłów na drodze świętości.

Tekstem źródłowym konkursu jest **Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu** – najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem (Edycja Świętego Pawła, 2011).

Organizatorem Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Biblijnej, zwanego dalej Konkursem, jest Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”.

Terminarz:

- od 5 września 2022 r. do 24 lutego 2023 r.
rejestracja szkół online przez katechetów
- Etap szkolny (pisemny online)
* 8–9 marca 2023 r.
- Etap diecezjalny
* 20 kwietnia 2023 r.
- Finał
* 5–6 czerwca 2023 r. w Niepokalanowie

Więcej informacji i regulamin konkursu na stronie organizatora
www.okwb.pl

(NIE)ZWYKŁY DOMINIK – KONKURS POŚWIĘCONY POSTACI BISKUPA KONSTANTYNA DOMINIKA 2023

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Biskupa Konstantyna Dominika w Pelplinie, Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie oraz Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej Pelplińskiej zapraszają do wzięcia udziału w konkursie poświęconym postaci biskupa Konstantyna Dominika.

Celem konkursu jest:

- Przybliżenie życia i działalności Sługi Bożego biskupa Konstantyna Dominika.
- Kształtowanie wśród młodych ludzi postaw charakteryzujących biskupa Konstantyna Dominika.
- Inspirowanie i promocja twórczości artystycznej młodych ludzi.
- Propagowanie wartości wyływających z chrześcijańskich źródeł kultury europejskiej.

Adresaci:

W konkursie mogą wziąć udział uczniowie szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych różnych typów.